

**Juankoski
Akonpohja
Helvetinhaudanpuro
Kivikautisen asuinpaikan kaivaus
2005**

**Timo Jussila
Tapani Rostedt
Aivar Kriiska**

Sisältö:

Perustiedot	2
Abstrakti	2
Sijaintikartat	3
Kaivaus	4
Yleiskartat	5
Yleiskartta 1:1000.....	5
Yleiskartta 1:200.....	6
Tasokartat ja vaaitukset	7
Alue 1, taso 0	7
Alue 1, taso 1	8
Alue 1, taso 2	9
Alue 1, taso 3	10
Alue 1, taso 4	11
Alue 1, taso 5	12
Alue 2.....	13
Alue 3.....	14
Valokuvat	14

Kansikuva: Asuinpaikkatasanne kuvattuna puusta itään. Edessä Ancylustörmä ja takana puro-uoma. Työ pääkaivausalueella on vasta alkanut, muita alueita ei ole vielä avattu.

Perustiedot

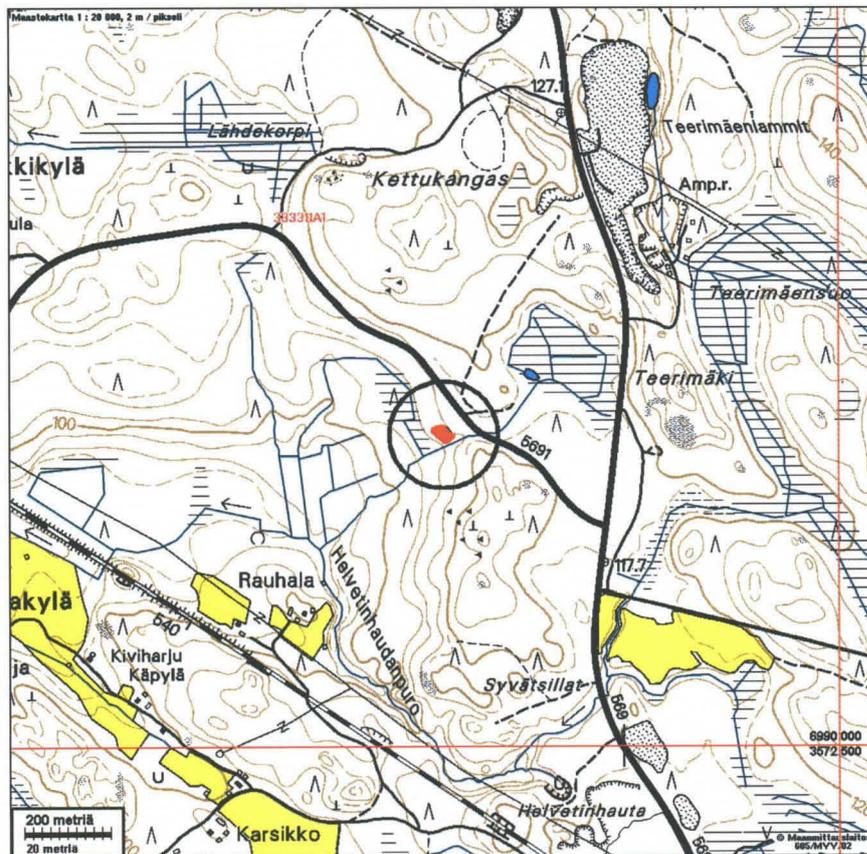
<i>Sijainti:</i>	Juankoski, Akonpohja Kartta 3333 11, x 6990 74, y 3571 58, z 112 - 113,5 m mpy.
<i>Työryhmä:</i>	Aivar Kriiska, Timo Jussila, Tapani Rostedt, Jouko Aroalho.
<i>Kaivaus:</i>	Alue 1, 33 m ² , Alue 2, 6 m ² Alue 3, 7 m ² 1 kerros. Kaikki tasokaivauksena.
<i>Kenttätyöt:</i>	6.6. – 17.6.2005.
<i>Aiemmat löydöt:</i>	Inventointi 2003, T. Jussila, Km 34240. Kaivaus 2004, KM 34661.
<i>Löydöt:</i>	Km 35473: 1-1396, palanutta luuta, kvartsi esineitä, -iskoksia ja ytimiä. Yksi pii-iskos ja kaksi alasinkiveä.
<i>Rakenteet:</i>	Ei havaittu.
<i>Rahoitus:</i>	Suomen kulttuurirahaston Pohjois-Savon rahasto, infrastruktuuri Mikrolitti Oy:ltä, taustatuki Kuopion kulttuurihistoriallisesta Museosta. Juankosken kaupunki kustansi kuusi kaivajaa.
<i>Kaivajat:</i>	Koululaiset Viri Heilimo, Heli Koivistoinen, Saku Korsikko, Marja Leino, Marko Leskinen, Vincent Paul, Aake Roininen ja Janne Savallampi Juankosken kunnan palkkaamina, sekä vapaaehtoisena kaivajana opettaja Pekka Roine Kuopiosta ja rva Minna Rahunen Juankoskelta.

Abstrakti

Kaivaustutkimuksen pääkohde oli Juankosken Akonpohjan Helvetinhaudanpuron pohjoispuolelta v. 2003 löytynyt kivikautinen asuinpaikka. Kaivaus oli jatkoa v. 2004 kaivaukselle. V. 2004 palaneesta luusta teetetty c14 analyysi antoi paikan ajoitukseksi 8400 BC cal. (median, int-cal98), 9200±75BP (Hela 918). Nyt – v. 2005 – kaivettiin välittömästi v. 2004 kaivausalueen ympärillä, sitä laajentaen. Pieni kaivausala avattiin rantatörmän äärelle pääkaivausalueesta n. 10 m etelään (alue 2) ja toinen 10 m länteen (alue 3), missä metsänlaikutusvakoja pengottaessa oli löytynyt pii-iskos. Aluetta 3 kaivettiin vain yksi kerros. Kaikkiaan löydettiin 6827 kpl kvartseja: iskoksia ja ytimiä ja esineitä, 95 % näistä pääkaivausalueelta. Alueelta 2 löytyi vain joitain kvart-

si-iskoksia. Rakenteita ei havaittu. Heikkoa likamaata havaittiin suppealla alalla pääkaivausalueella. Asuinpaikan pohjoispuolella olevasta suosta otettiin siitepölynäytepilari (Kersti Kihno, Tallinan pedagoginen yliopisto). Kaivauksesta pidettiin suomen ja englanninkielistä blogia (kaivauspäiväkirja+webcam) internetissä. Se on luettavissa osoitteessa:

<http://www.mikroliitti.fi/juankoski05/>. Blogia ylläpitivät Kuopiolaiset opiskelijat Jouko Jussila ja Laura Salmi. Kaivausta jatketaan vuonna 2006. **Sijaintikartat**

Kaivaus

Paikka sijaitsee Juankosken kirkosta 6,9 km kaakkoon, n.1,5 km Akonjärven itäpäästä itään, Kaavi-Juankoski tien ja Akonpohjaan menevän tien risteyksestä 430 m luoteeseen, Akonpohjantien eteläpuolella 40-50 m, purouoman länsipuolella, 400 m Helvetinhaudanpurosta koilliseen. Muinaisen hiekkaisen rantatörmän päällä purouoman länsipuolella olevalla loivasti viettävällä tasanteella on n. 25 x 25 m alalla runsaasti kvartseja laikutetussa metsämaassa. Asuinpaikan länsipuolella on kaksi avaamatonta isoa hiilimiilua, joista toinen on tuhoutunut metsänlaikutuksessa. Maaperä alueella on hiekka ja kasvillisuus on (ollut ennen hakkuuta) mäntykuusimetsä.

Kaivauksen koordinaatisto oli sama kuin v. 2005. Pääkaivausala (alue 1) avattiin edelliskesän kaivausalueen ympärille purouoman törmän äärelle. Toinen, pieni kaivausala avattiin pääkaivausosalasta 10 m etelään muinaisrantatörmän reunalle. Kaivauksen aikana löytyi 10 m pääkaivausosalasta länteen metsänlaikutusvaosta pii-iskos. Paikalle avattiin pieni kaivausala (3), jota ennätettiin kaivamaan vain yksi kerros. Tältä alueelta löytyi suhteellisen runsaasti pieniä kvartsi-iskoksia, ei yhtään esinettä ja vain yksi ydin. Palanutta luuta löydettiin koko kaivauksella pieni määrä alueelta 1.

Kaivaus suoritettiin normaalina tasokaivauksena, samalla menetelmällä kuin v. 2005, jossa kaivauskerroksen tavoitepaksuus oli 5 cm. Käytännössä kerrokset tulivat kaivettua tavoitetta paksumpina. Kaikki kaivettu maa seulottiin nyt kaivajien henkilökohtaisella käsiseulalla n. 10x10x5 cm "kakkuina". Pohjan pengonnassa käytettiin isoja seuloja. Pääkaivausalueella kaivettiin koko alalla kaikkiaan neljä kerrosta. Alueen länsireunalla löydöt lopuivat 4. kerroksessa eikä sillä kaivettu sitä syvemmälle tasokaivauksena. Pohja pengottiin lapioilla. Muu osa aluetta kuin länsireuna, kaivettiin 5. tasoon. Alueen koillisosa kaivettiin löytökeskittymän kohdalla tasokaivauksena vielä 5. tason alapuolelle. Kaivauksen syventäminen lopetettiin löytöjen ehtyessä.

Löydöt otettiin talteen kerroksittain n. 10 cm:n tarkkuudella paikalleen mitaten, kaivauksen koordinaatistossa.

Mitään rakenteita ei kaivausalueille osunut. Alueella 1 havaittiin heikosti erottuvaa ja likamaaksi tulkittua värjäytymää tasoissa 1-5. Alueella 2, rantatörmän reunalla ei havaittu mitään kulttuurimaaksi tulkittavaa maan värieroa. Pintamaassa oli normaalia maannoksen A ja B kerroksen läikkyyttä sekä joitain hiilen murusia hajanaisesti. Alueella 3 ei ensimmäisessä tasossa havaittu mitään likamaaksi tulkittavaa. On ilmeistä, että yli kymmenen tuhannen vuoden aikana on jatkuva maannostumisprosessi hiljalleen huuhtonut pois ihmisperäiset maan värjäytymät hyvin vettä läpäisevästä hiekkamaasta. Onkin odotettavaa, että ainoastaan hyvin syvälle, maannostumisen ulkopuolelle ulottuvia tai hyvin voimakkaita värjäytymiä on voinut säilyä. Kulttuurikerroksen havaitseminen vaikuttaa olevan lähes täysin löytöjen varassa.

Kaivauksen jälkeen kaivausalue täytettiin ja ennallistettiin. Alueella kolme esiin kaivettu ensimmäinen taso peitettiin muovilla ja hiekalla. Kaivaus jatkuu kesällä 2006, jolloin on tarkoitus laajentaa ja kaivaa loppuun nyt aloitettu alue 3.

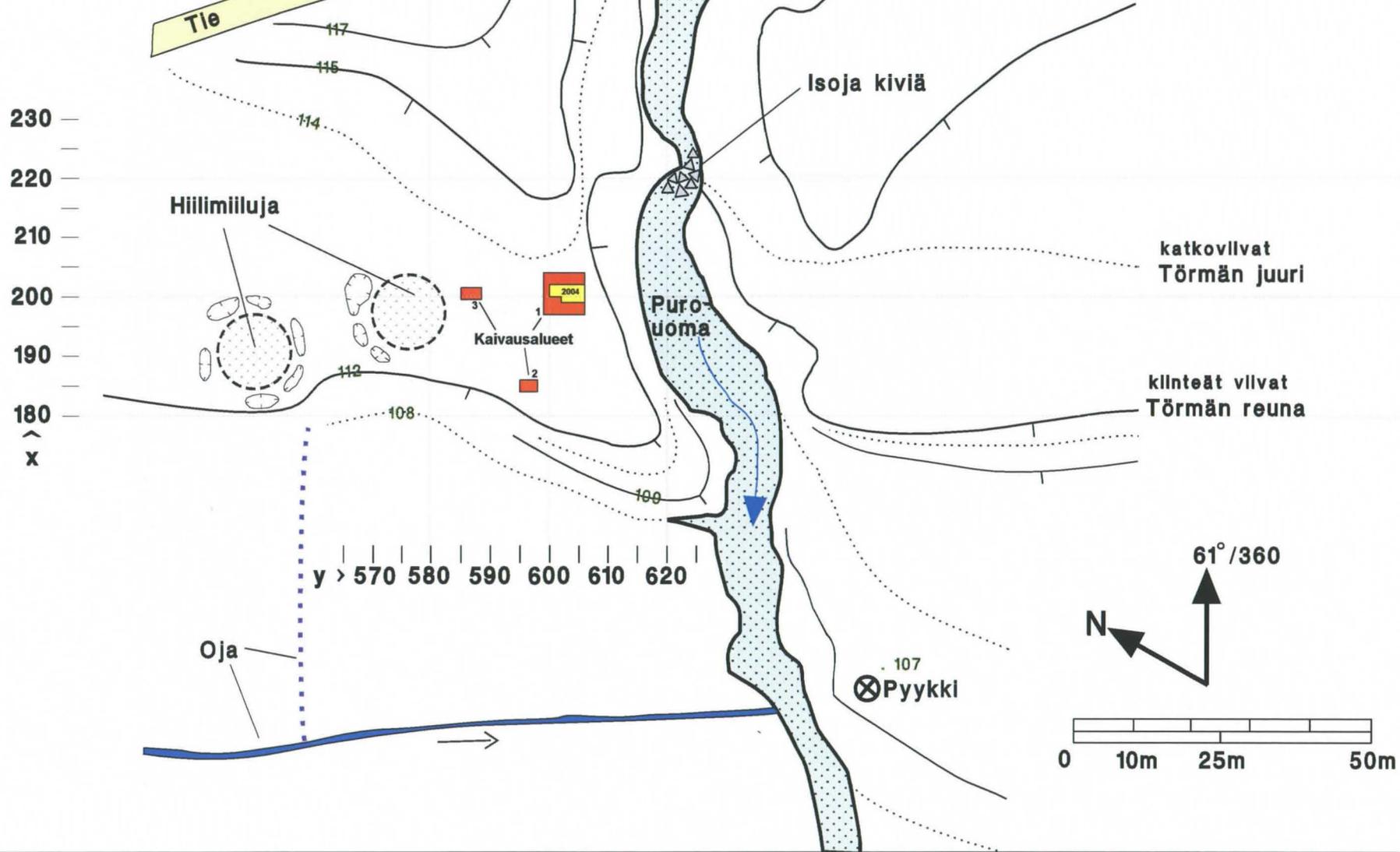
Espoo 19.4.2006

Timo Jussila
& työryhmä

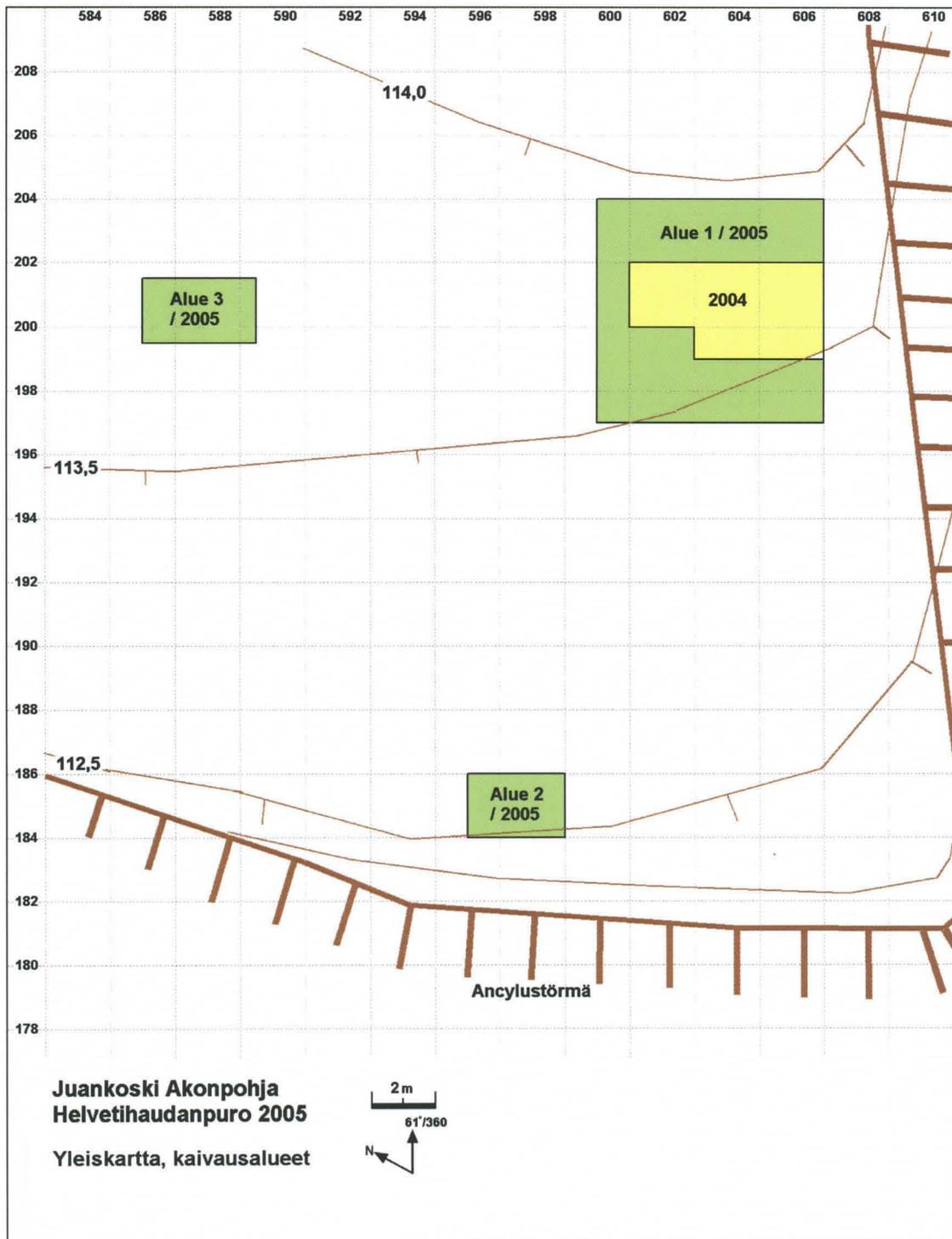
Juankoski
Akonpohja
Helvetinhaudanpuro

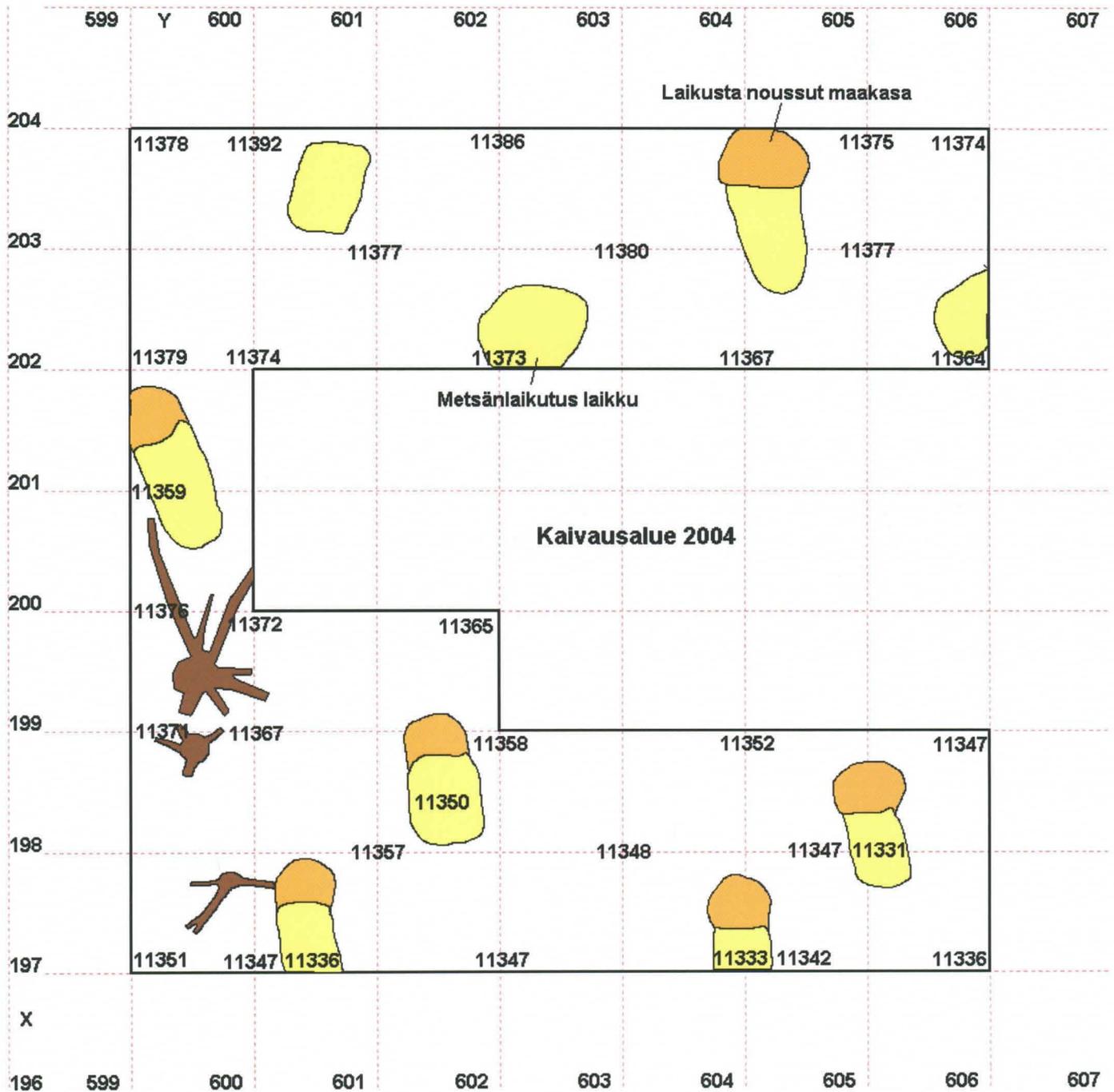
Jussila, Kriiska & Rostedt 2005
Yleiskartta 1:1000

Yleiskartat

Yleiskartta 1:1000

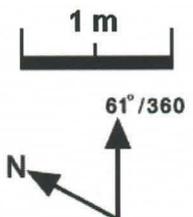
Yleiskartta 1:200

Tasokartat ja vaaituksetAlue 1, taso 0

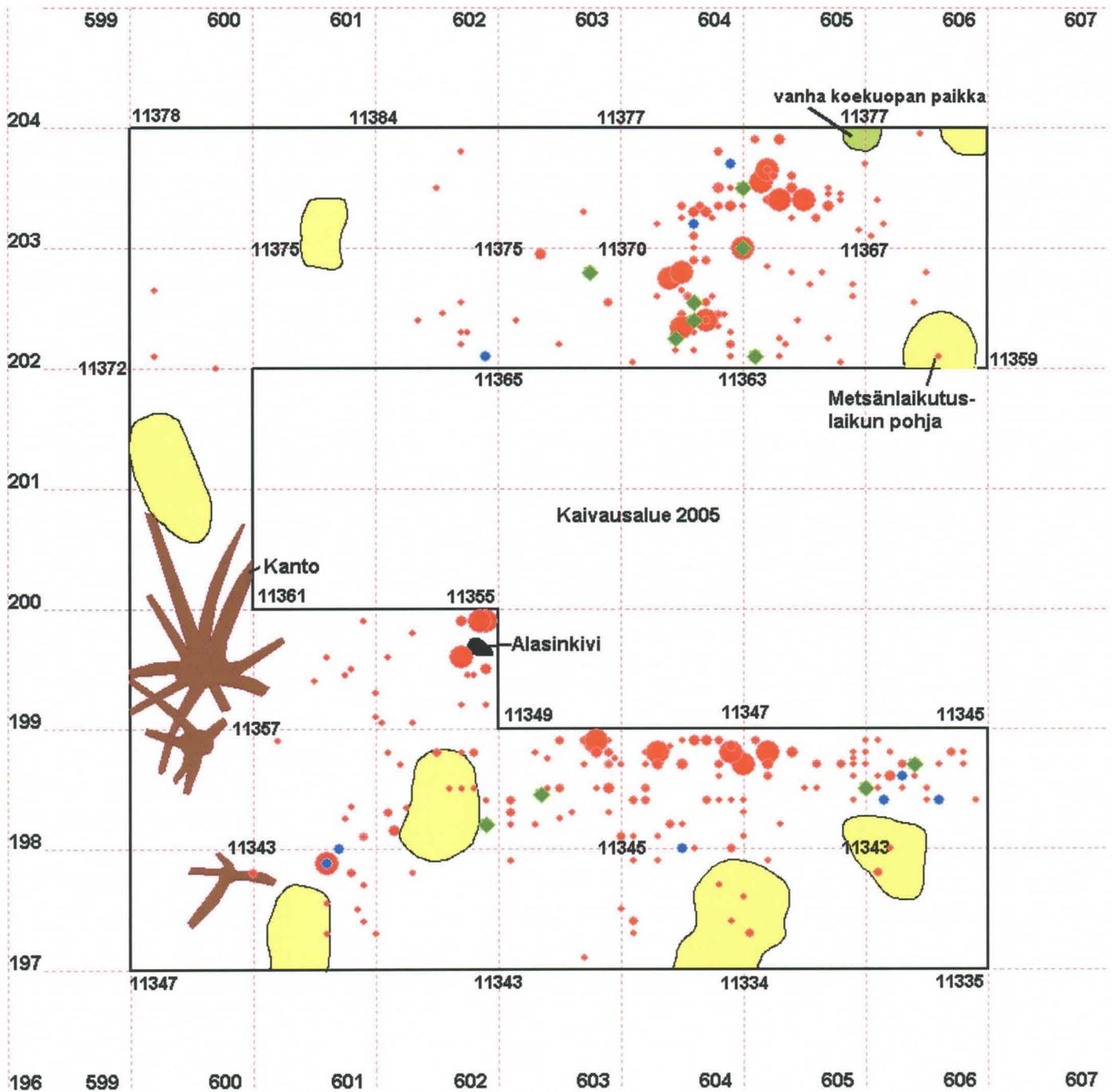
Juankoski Helvetinhaudanpuro, 2005

Jussila, Kriiska, Rostedt

Pinta, taso 0 Korkeusluku cm mpy,

Alue 1, taso 1

Juankoski Helvetinhaudanpuro, 2005

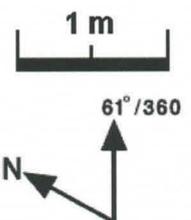
Jussila, Kriiska, Rostedt

Taso 1

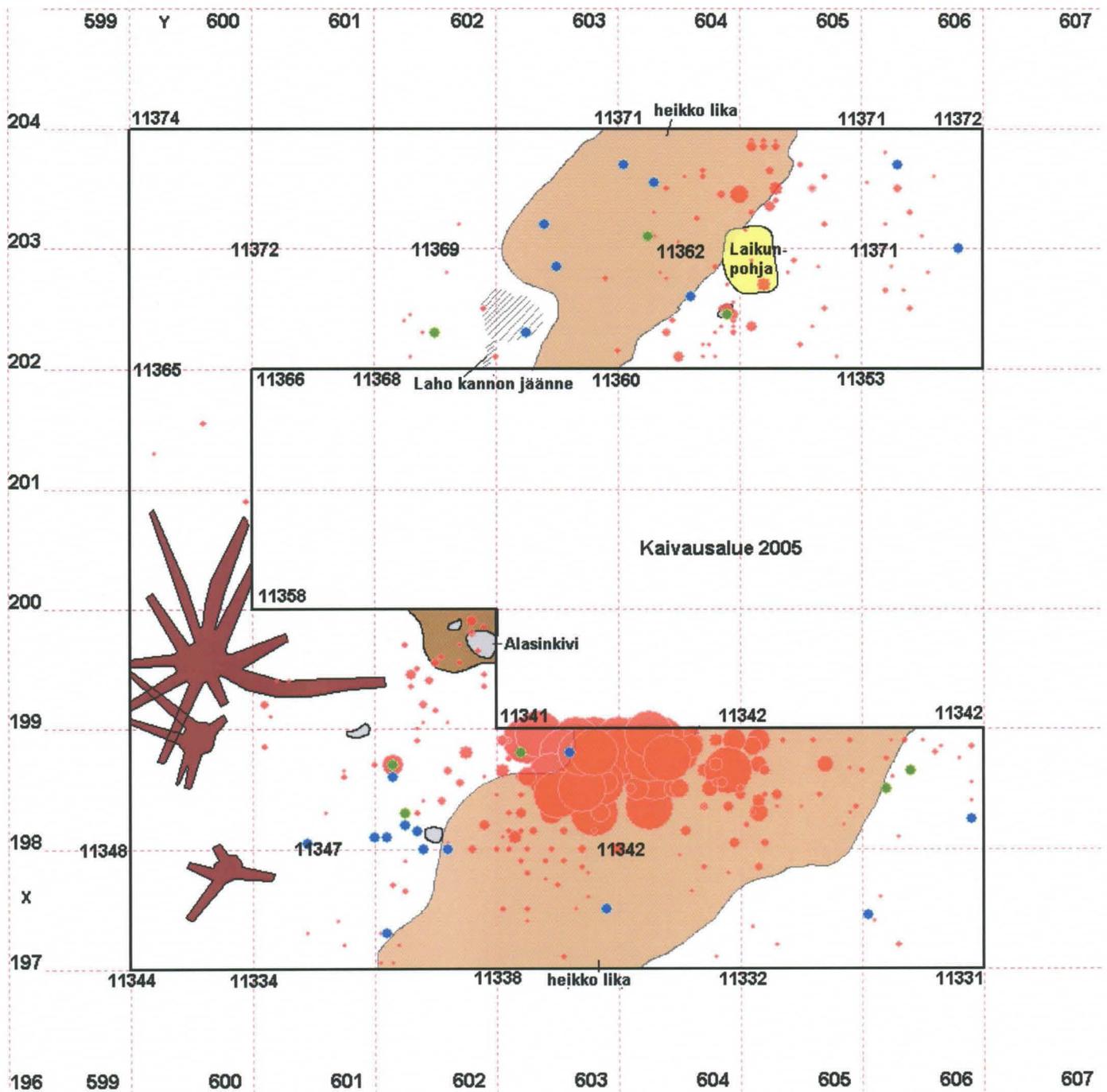
Korkeusluku cm mpy,
kaivausalueen sisällä, luvun kohdalla

Löydöt 1. kerroksesta

- Kvartsi-iskoksia
- Kvartsiydin
- ◆ Kvartsisesine

Alue 1, taso 2

Juankoski Helvetinhaudanpuro, 2005

Jussila, Kriiska, Rostedt

Taso 2

Korkeusluku cm mpy,
kaivausalueen sisällä, luvun kohdalla

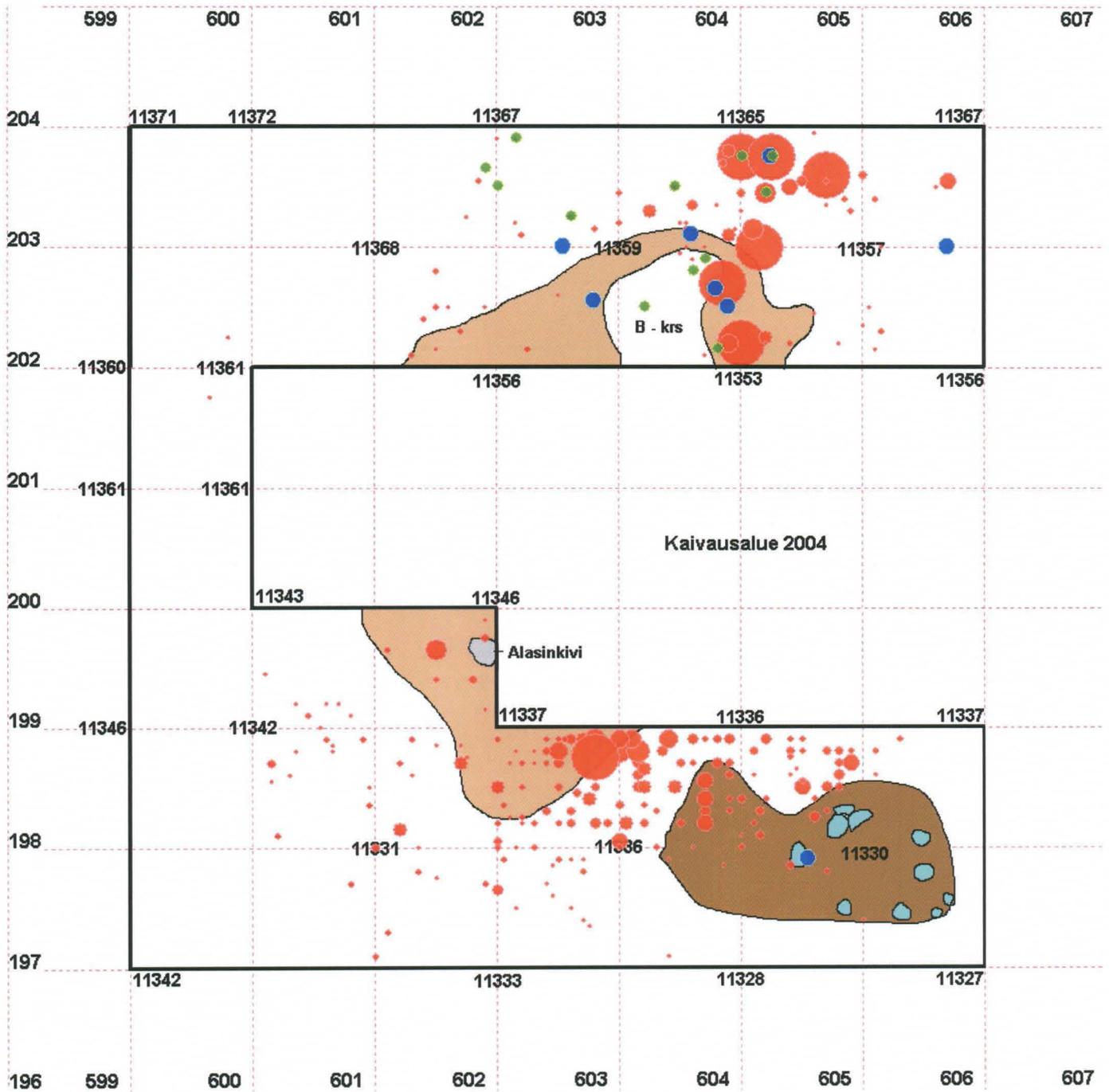
Löydöt 2. kerroksesta

- Kvartsi-iskoksia
- Kvartsiydin
- ◆ Kvartsisesine

- Heikko likamaa
- Likamaa
- Kivi

1 m

Alue 1, taso 3

Juankoski Helvetinhaudanpuro, 2005

Jussila, Kriiska, Rostedt

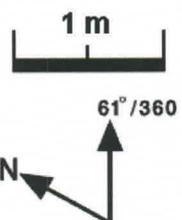
Taso 3

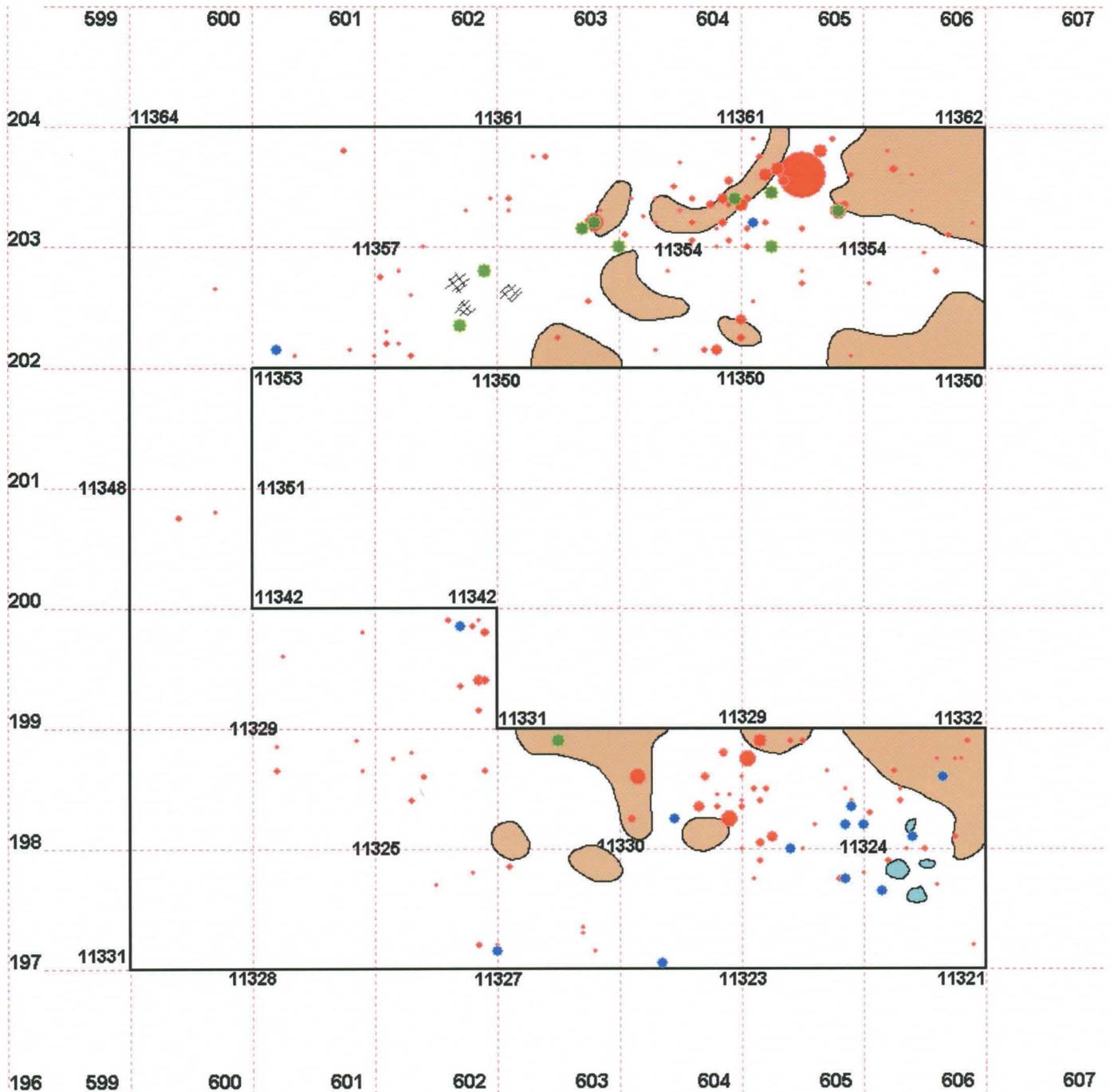
Korkeusluku cm mpy,
kaivausalueen sisällä, luvun kohdalla

Löydöt 3. kerroksesta

- Kvartsi-iskoksia
- Kvartsiydin
- ◆ Kvartsisesine

- Heikko likamaa
- Likamaa
- Iso kvartsiydin

Alue 1, taso 4

Juankoski Helvetinhaudanpuro, 2005

Jussila, Kriiska, Rostedt

Taso 4

Korkeusluku cm mpy,
kaivausalueen sisällä, luvun kohdalla

Löydöt 4. kerroksesta

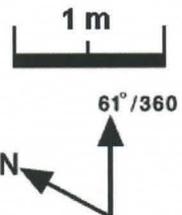
- Kvartsi-iskoksia
- Kvartsiydin
- ◆ Kvartsiesine

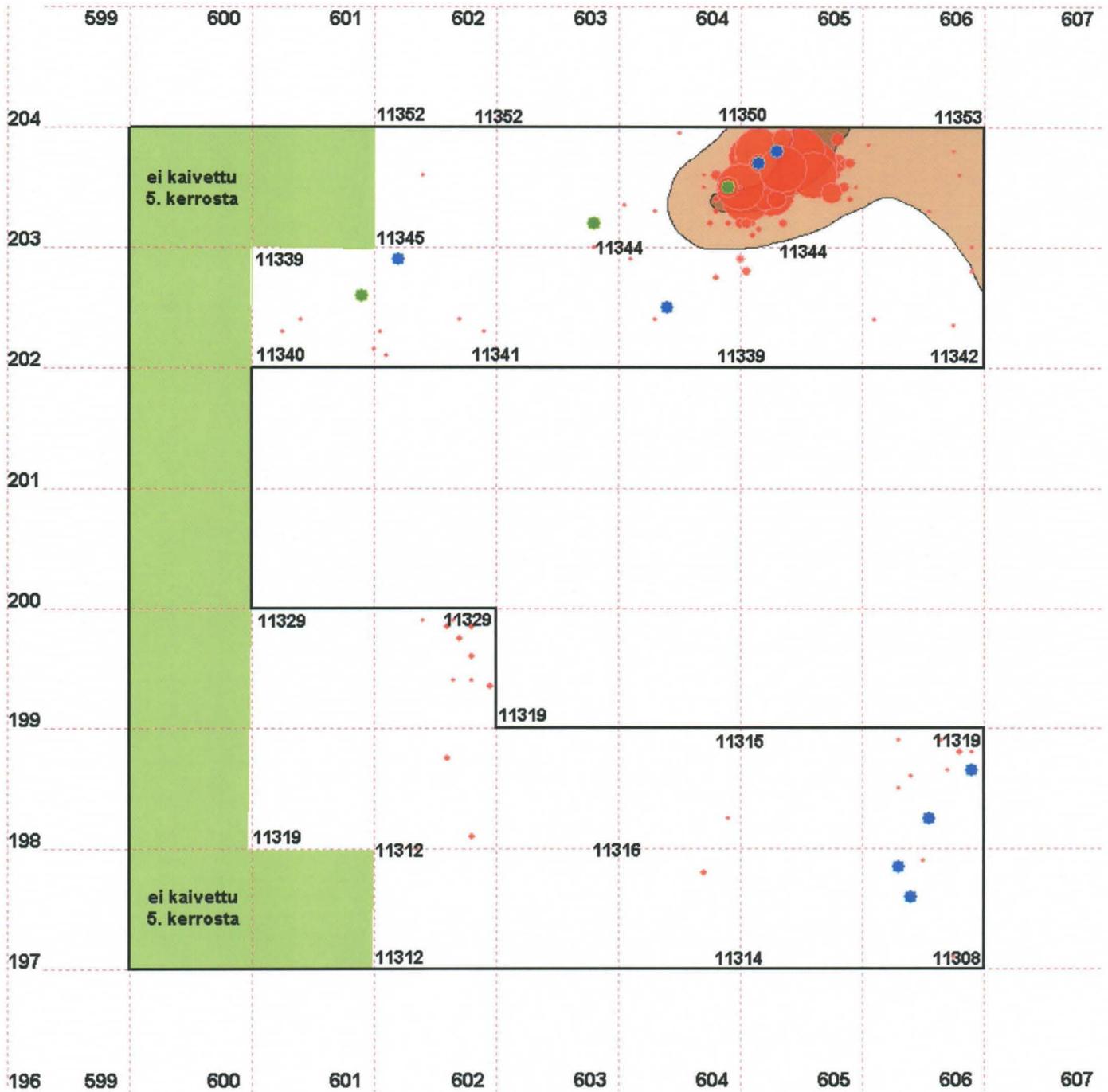
Heikko likamaa

Likamaa

Iso kvartsiydin

Hiiltä

Alue 1, taso 5

Juankoski Helvetinhaudanpuro, 2005

Jussila, Kriiska, Rostedt

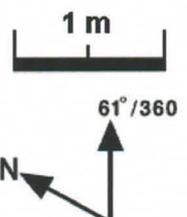
Taso 5

Korkeusluku cm mpy,
kaivausalueen sisällä, luvun kohdalla

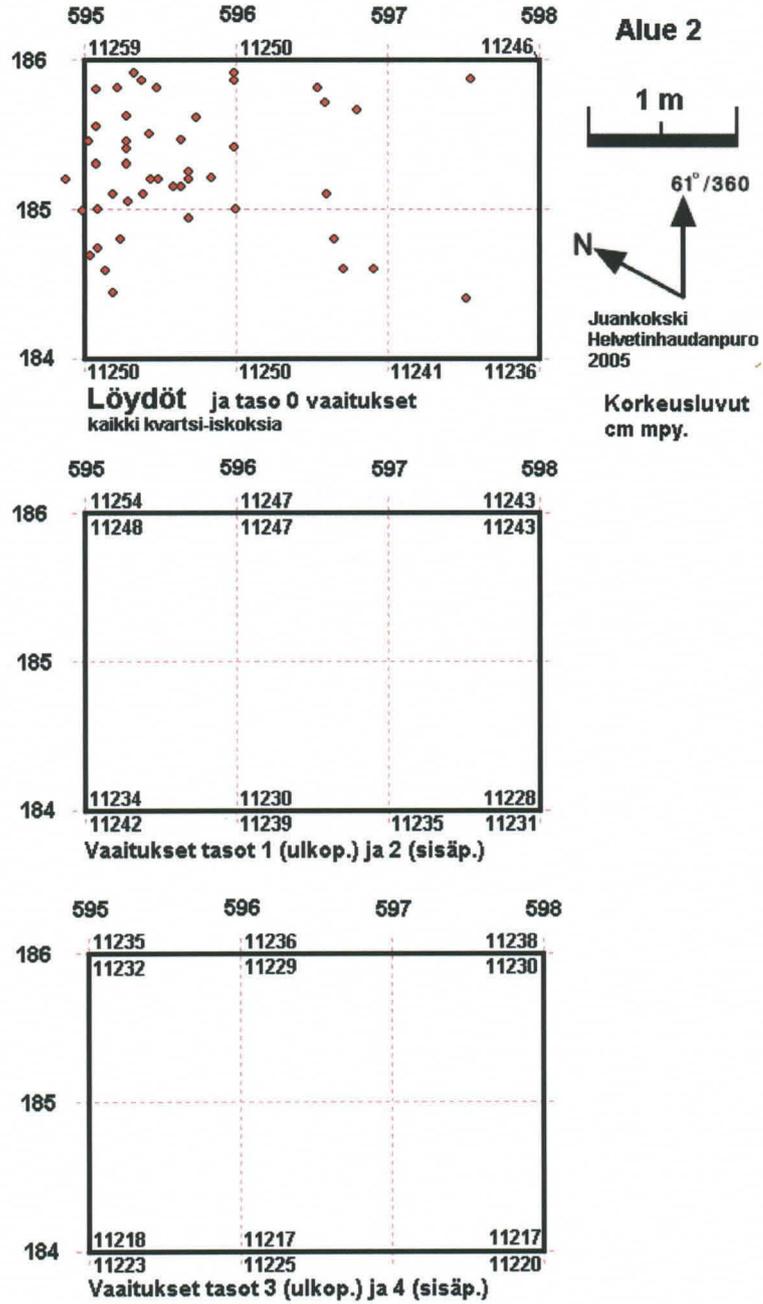
Löydöt 5-7 kerroksista

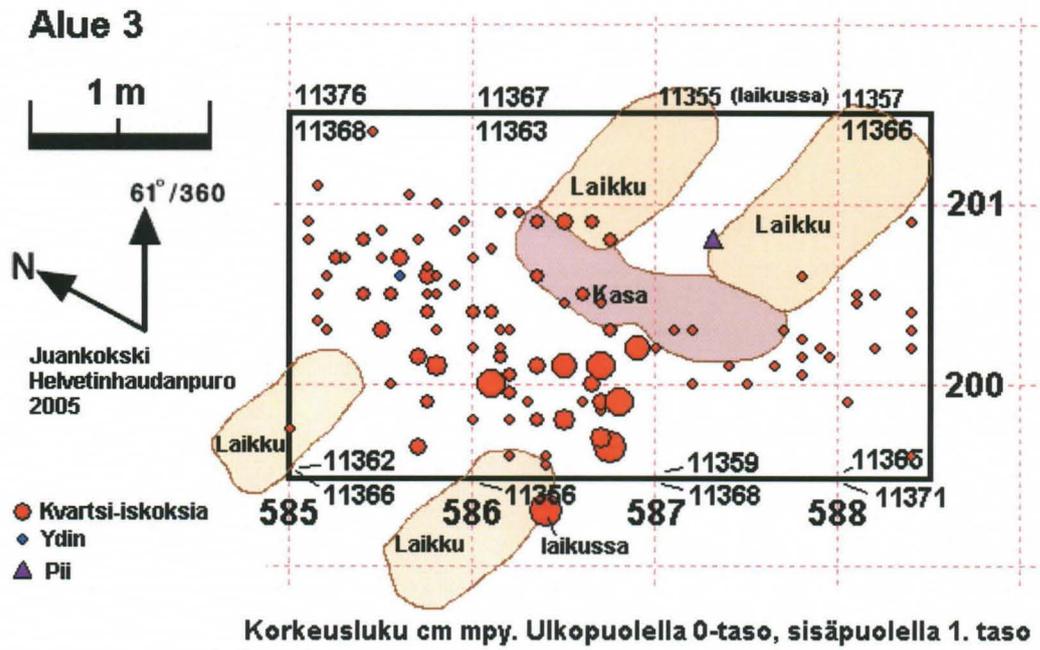
- Kvartsi-iskoksia
- Kvartsiydin
- ◆ Kvartsisesine

- Heikko likamaa
- Likamaa

Alue 2

Alue 3**Valokuvat**

Alue 1, 0-taso, kuvattu etelään.

Alue 1, taso 1.

Alue 1:n pohjoisosa kokonaan avattuna tasossa 1, kuvattu itään.

Alue 1 pohjoisosa, taso 2, kuvattu länteen.

Alue 1, eteläosa, taso2, itään.

Alue 1, eteläosa, taso 3, länteen. Isoja kvartsiytimiä itäpäässä.

Lähikuva tason 3 ytimistä eteläosan itäpäässä.

Alue 1, pohjoisosa, taso 3, länteen.

Yleiskuva alueesta 1 tasossa 3, etelään.

Alue 1 eteläosa, taso 4, pari kvartsiydintä itäpäässä.

Alue 1, länsipuolisko etelään tasossa 4

Alue 1, pohjoisosa, tasossa 4, itään.

Yleiskuva kaivausalueesta 1 tasossa 4

Alueen 1 pohjoisosan itäpäätty. Etualalla on kvartsikeskittymän kohdalla kaivettu tason 5 alle menevä kuoppa.

Alueen 1 pohjoisosan itäpään pohjoseinämää kvartsikeskittymän kohdalla.

Alueen 1 pohjoisosan itäpään pohjoisseinämää.

Alue 3 tasossa 0, kuvattu länteen.

Alue 2, törmän reunalla tasossa 1, kuvattu länteen.

Alue 2 tasossa 2 kuvattu etelään.

Aluet 2 tasossa 3, kuvattu pohjoiseen.

Tapani Rostedt täyttää aluetta 3

Kaivaus alkuvaiheessaan ,Keskellä Jussila miettii (ääneen), kaivajat odottavat...

Kaivausalue pari päivää kaivauksen päätyttyä.

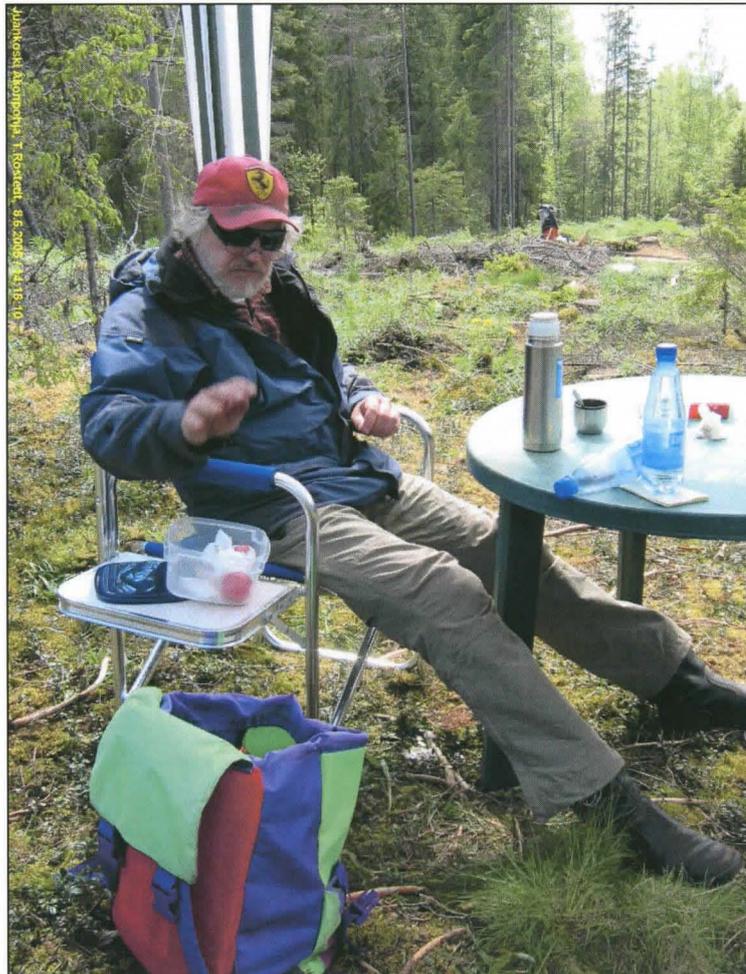
Kaivajat työssään.

Kaivajat potretissa. Vas. webcam:in hoitaja Jouko Jussila

Kaivauksen johto tauolla. Vasemmalta: opettaja Pekka Roine, Tapani Rostedt, Timo Jussila.
Alla: T. Jussila

Tapani Rostedt prisman kanssa.

Aivar Kriiska ja Kersti Kihno ottamassa siitepölynäytettä.